

ฝนดำ...

โคกนาฏกรรมที่เมืองฮิโรชิมะ

ดธ.ปรีชา อังคาภิรมย์*

BLACK RAIN

MASUJI IBUSE

Translated by JOHN BESTER

黒い雨 井伏鱒二

KK

อิบุเสะ มะซุฮิชิ เป็นนักเขียนคนหนึ่งที่เกิด
อยู่ในกลุ่มวรรณกรรมหลังสงคราม และจัดว่า
เป็นนักการเมืองที่มีบทบาทคนหนึ่งซึ่งเห็นได้
จากผลงานต่าง ๆ ที่เขาเขียน ทำให้เขาสามารถ
สร้างผลงานที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะของตัวเอง
และมีลักษณะการมองปัญหาต่าง ๆ ที่กว้างมาก
กว่านักเขียนอัตนวนิยาย (I-Novel) ที่มองโลกอย่าง
คับแคบ

อิบูเสะ มะซุหิ เกิดในปีค.ศ. 1898 ที่อิโระชิมะ พออายุ 19 ปี เขาก็มีความใฝ่ฝันที่อยากจะเป็นนักศิลปิน เขาเรียนภาษาฝรั่งเศส และเรียนวิชาศิลปะที่โรงเรียน นิซงบิยุทซิงโกะ ที่นั่นเขาเรียนการวาดและเรียนสไลด์การเขียนแบบ realistic ซึ่งสไลด์ดังกล่าวที่เขาเรียนสะท้อนให้เห็นในวรรณกรรมที่เขาเขียน ในขณะที่เรียนในโรงเรียน เขาชอบอ่านหนังสือที่เขียนโดยดอลสตอย หลังจากที่เขาเบื่อหน่ายจากการเรียนในมหาวิทยาลัย เขาก็ตัดสินใจลาออกมาเป็นนักเขียน

เรื่องแรกที่เขาเขียนชื่อเรื่อง **ซันโซโอะ** ซึ่งเขียนขึ้นในปีค.ศ. 1923 เรื่องที่เขียนเป็นเรื่องเกี่ยวกับปลาที่อาศัยในสระน้ำ พออยู่ 2 ปี ปลาาก็ใหญ่มากขึ้นทุกทีจนอยู่ในสระน้ำไม่ได้ ดังนั้นสไลด์การเขียนของเขามันจะเป็นแนวขำขัน ประชดประชัน โดยเฉพาะเรื่องนี้เขาสะท้อนภาพชีวิตของคนในต่างจังหวัด ซึ่งมีความผูกพันกับปลา ในฐานะที่เป็นอาหารที่จำเป็นของชาวต่างจังหวัด นอกจากนั้นแนวการเขียนของเขายังมักจะเน้นความมีมนุษยธรรม และการสังเกตสิ่งต่าง ๆ จากสภาพจริง ๆ ที่เกิดขึ้นของสิ่งนั้น ๆ เขาได้รับรางวัล **นะโอะคิ** ซึ่งเป็นรางวัลที่ให้แก่นักเขียนนวนิยายยอดเยี่ยม ซึ่งเป็นรางวัลที่ดังมากรองจากรางวัลของอะคุตะงะวะ

ในปีค.ศ. 1965 เขาเขียนเรื่อง **คุโรอะมะหรือ ผ่นคำ** และทันทีที่เขาตีพิมพ์เขาก็ได้รับรางวัลโนมะ ซึ่งเป็นรางวัลยอดเยี่ยมทางวรรณกรรม งานของอิบูเสะ โดยเฉพาะเรื่องคุโรอะมะหรือผ่นคำนั้น เป็นงานที่ได้รับการกล่าวขวัญอย่างมาก ขนาดที่มีคนเปรียบเทียบงาน

ของเขากับ **คะโมะโนะโทซเม** (นักเขียนในศตวรรษที่ 11) ที่เขียนเรื่อง **โฮโยคิ** ว่าทั้ง 2 เรื่องคล้ายกันที่ว่าเป็นการยอมรับในสภาพของธรรมชาติที่เกิดขึ้นรวมทั้งการยอมรับว่า ความหายนะที่เกิดจากสิ่งที่มีมนุษย์ก่อขึ้น เป็นสิ่งที่มนุษย์ปุถุชนธรรมดาจะต้องเผชิญหน้ากับมัน และไม่อาจจะควบคุมหรือจัดการมันได้ นอกจากต้องเป็นเหยื่อของมันเท่านั้น ในเรื่องคุโรอะมะ (ผ่นคำ) นั้น อิบูเสะสามารถที่จะผสมผสานสไลด์การเขียนได้อย่างกลมกลืน ตลอดจนความขัดกันระหว่างชีวิตและความตาย ได้อย่างดีเยี่ยม ซึ่งลักษณะดังกล่าวเห็นได้อย่างชัดเจนในเรื่องคุโรอะมะ

เนื่องจากปีค.ศ. 1986 เป็นปีที่ถือว่าเป็นปีแห่งสันติภาพสากล ผู้เขียนจึงใคร่อยากจะนำเรื่องคุโรอะมะ ที่เขียนโดย อิบูเสะ มะซุหิ มาเสนอแก่ผู้อ่าน เพื่อเป็นการอำลิกอีกครั้งต่อเหตุการณ์ในวันที่ 6 เดือนสิงหาคม ปี 1945 เหตุการณ์ที่ชาวโลกจะลืมไม่ได้ นั่นก็คือ วันที่อิโระชิมะ ถูกถล่มด้วยระเบิดนิวเคลียร์ แม้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่อิโระชิมะ จะเกิดมาแล้วกว่า 40 ปีก็ตาม แต่ผลจากเหตุการณ์ในคราวนั้น ตลอดจนภัยพิบัตินั้นยังมีสืบต่อมาถึงลูกหลาน ปัจจุบันของชาวญี่ปุ่น และยังเป็นสภัก্ষพยานในเหตุการณ์วันนั้น

ผู้เขียนไม่ได้ต้องการที่จะวิจารณ์ว่าใครถูกใครผิดในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะอย่างน้อยญี่ปุ่นก็สมควรได้รับการตอบแทนเพราะเป็นผู้รุกรานตัวสำคัญ และเป็นผู้ก่อสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามในการที่จะทำลายประเทศจีนในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ในขณะเดียวกัน ผู้เขียนก็อดสงสัยไม่ได้ว่า การกระทำดังกล่าวของสหรัฐอเมริกา นั้นเหมาะสมและถูกต้องแล้วหรือ ชาวญี่ปุ่นที่ไม่รู้เรื่องราว แต่ต้องถูกผู้นำประเทศในสมัยนั้นมอมเมาและเกณฑ์ให้ไปรบเพื่อป้องกันชาติ

เหล่านั้น สมควรที่จะได้รับผลตอบแทนในสิ่งที่เขาไม่ได้กระทำโดยตรงมากมายถึงเพียงนี้หรือไม่ พวกประชาชนชาวญี่ปุ่นที่ไม่ได้มีอำนาจต่อรองใด ๆ ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความหายนะสงคราม และความก้าวร้าวรุนแรงของรัฐบาลญี่ปุ่นที่ดำเนินนโยบายเผด็จการทางทหารดังกล่าวหรือไม่

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่อิโรชิมะ และนะงะซะคินั้น เป็นเหตุการณ์จริง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งไม่ใช่เหตุการณ์ที่เขียนขึ้นอย่างพ้อฝัน ตามจินตนาการในหนังสือนวนิยาย และเรื่องผ่นคำก็ไม่ใช่เรื่องที่เขียนขึ้นเพื่อเร้าใจให้ผู้อ่านรู้สึกตื่นเต้น หวาดผวาตามจินตนาการของผู้เขียนที่ปรุงแต่งขึ้น แต่ตัวผู้เขียนหรืออูบะสะ มะซุฮิยอนั้น เขาเองเกิดที่อิโรชิมะ และระเบิดนิวเคลียร์ก็ได้ถล่มบ้านเกิดเมืองนอนที่รักของเขาอย่างยับเยิน ทำลายชีวิตของคนที่เขาอาศัยอยู่ในแถบนั้น ตลอดจนญาติพี่น้องของเขาอย่างเหี้ยมโหด มันจึงเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เขารู้สึกกระแทกกระเทือนใจอย่างมาก ภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นยังคงติดตาติดใจ และฝังแน่นติดเข้าไปในจิตใจของเขาทุกครั้งที่เขาได้ยินคนเล่าถึงมัน ดังนั้นคุโรซะอะมะจึงเป็นนวนิยายเชิงสารคดี ซึ่งเขียนจากบันทึกจริง ๆ และจากการสัมภาษณ์ ของบุคคล 2 คนที่เขารู้จัก มันจึงเป็นเรื่องราวจริง ๆ ของผู้เขียน และผู้ชายคนหนึ่งที่ต้องประสบเคราะห์กรรมจากการอาศัยอยู่ในอิโรชิมะ จึงต้องประสบภัยพิบัติจากปรมาณูในครั้งนั้นด้วย

เหตุผลที่ทำให้อูบะสะ มะซุฮิเขียนเรื่องคุโรซะอะมะนั้นก็เพื่อเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากบุคคลทั้ง 2 คนนั้น มาสะท้อนและตีแผ่ให้ชาวโลกได้ทราบถึงความโหดเหี้ยมของเหตุการณ์ดังกล่าว ไม่เพียงแต่จากข้อมูลการสัมภาษณ์เท่านั้น แต่เขายังเอาเรื่องราวของอิโรชิมะที่ตีพิมพ์ตามหนังสือพิมพ์ ตลอดจนการพูดคุยโดยตรงกับผู้ป่วยที่ได้รับกัมมันตภาพรังสี และจากแพทย์ที่รักษาผู้ป่วยเหล่านั้นมาเรียบเรียงเขียนเพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้มีโอกาสรับ

ทราบความขมขื่นเหล่านั้น มันจึงทำให้เรื่องของคุโรซะอะมะเป็นเรื่องที่สมจริงสมจัง เพราะอูบะสะ มะซุฮิพยายามเขียนและสร้างบรรยากาศต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ใกล้เคียงกับความจริงที่เกิดขึ้นที่อิโรชิมะ

ถ้าจะให้กล่าวสรุปละก็ คุโรซะอะมะ คงจะเป็นตัวแทนภาพของกลุ่มมนุษย์ที่ประสบเคราะห์กรรม ภาพความตายของเมืองใหญ่ ภาพความพ่ายแพ้ของชาวญี่ปุ่นจากสงคราม ภาพเหยื่อของผู้ที่ได้รับกัมมันตภาพรังสีที่ต้องมีชีวิตอยู่อย่างทรมานทุกขุทธาน ภาพโศกนาฏกรรมที่ยิ่งใหญ่ที่เกิดต่อมนุษยชาติชาวญี่ปุ่น ภาพความป่าเถื่อนโหดร้ายที่เกิดจากสงคราม ภาพความป่าเถื่อนของมนุษย์ที่ทำลายมนุษย์ด้วยกันเอง และท้ายที่สุด คุโรซะอะมะ ก็คงจะเป็นภาพความรู้สึกปวดร้าว ขมขื่น อับอายในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ไม่อาจจะลบเลือน หรือเยียวยาให้หายได้ของชาวญี่ปุ่น เพราะเขาเหล่านั้นที่ได้รับฝนดำที่กระหน่ำลงมานั้น เป็นบุคคลที่โชคร้ายที่สุดที่ต้องลิ้มรสความขมขื่นนั้น โดยที่บุคคลที่ไม่ได้ประสบเหตุการณ์นั้น ๆ จะไม่มีทางเข้าใจได้เลยว่า มันเจ็บปวด ทรมาน ขมขื่น อับอายเพียงไร

ผ่นคำเป็นเรื่องราวของผู้เคราะห์ร้ายที่อาศัยอยู่ในอิโรชิมะ โดยที่ตัวละครยะสุโอะ ซึ่งเป็นหลานสาวของชิเงะมะทสึ ไม่มีโอกาสจะได้แต่งงาน เพราะคนที่อยากแต่งงานกับหล่อนพอทราบว่าหล่อนอยู่ใกล้สถานที่ที่ระเบิดนิวเคลียร์ ก็ไม่มีใครกล้าแต่งงานด้วยเพราะกลัวว่าจะติดกัมมันตรังสีจากหล่อน ยะสุโอะก็เป็นคนหนึ่งที่บ้านเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ในบันทึกส่วนตัวของตนเองตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม จนถึงวันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ. 1945 นอกจากนั้น ชิเงะมะทสึเองก็ตัดสินใจที่จะเขียนรวบรวมเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อจะได้เป็นเอกสารและข้อมูลสำคัญเก็บไว้ในห้องสมุดสำหรับชนรุ่นหลัง เขาเขียนบันทึกดังกล่าวหลังจากเกิดระเบิดนิวเคลียร์ที่อิโรชิมะแล้ว โดยเริ่มเขียนตอนเดือนกันยายน ค.ศ. 1945 โดยให้ชื่อว่า “บันทึกเรื่อง

การทิ้งระเบิดปรมาณู”

สำหรับผู้เขียนคิดว่าเนื้อหาสาระของฝนคำไม่ใช่เป็นสิ่งที่ผู้เขียนอยากจะเขียนเล่าขอให้ผู้อ่านทราบเหมือนในนวนิยายธรรมดาทั่ว ๆ ไป แต่ฝนคำเป็นนวนิยายสารคดีที่ผู้อ่านเองควรจะได้มีเวลาอ่านมันอย่างช้า ๆ พิจารณาไตร่ตรอง และวาดจินตนาการให้คล้อยตามเสมือนว่าท่านผู้อ่านเป็นคนหนึ่งในเหตุการณ์นั้น โดยอ่านจากต้นจนจบ ผู้อ่านก็คงจะซาบซึ้ง เข้าใจถึงเนื้อหา และคุณค่าของงานที่อิมูเสะเขียนขึ้นได้อย่างดีมากกว่าที่จะให้ผู้เขียนสรุปให้ฟัง ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องจริง ๆ ที่เกิดขึ้น

ผู้เขียนจึงใคร่จะขอหยิบเพียงตอนสองตอนที่ผู้เขียนอ่านในคูโรอะมะมาเสนอแก่ผู้อ่านว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกับชาวญี่ปุ่นในระเบิดนิวเคลียร์ที่ฮิโรชิมะนั้น มีความโหดร้ายและก่อความหายนะแก่มนุษยชาติเพียงไร

จากบันทึกของยะสุโอะวันที่ 7 สิงหาคม

...ฮิโรชิมะเป็นเมืองที่ถูกพระเพลิงเผาจนวอด เมืองแห่งไข้ดำ เมืองแห่งความตาย เมืองแห่งความพินาศ กองซากศพที่กองเป็นพะเนินประทั่วทั้งระจางความโหดเหี้ยมป่าเถื่อนของสงคราม...

วันที่ 8 สิงหาคม

วันนี้มีผู้รอดชีวิตมาหาที่หลบภัยมากขึ้น ในบรรดาพวกคนเหล่านี้ ก็มีคนที่ไม่มีมีความเกี่ยวข้องกับงานที่นี้เลยอยู่ด้วย เกือบทุกคนได้รับบาดเจ็บและไม่มีใครแต่งกายที่สมประกอบสักคน คนหนึ่งในกลุ่มคนเหล่านั้นปรีเข้าหากล่องบรรจุเก้าอี้กระดูกของใครคนหนึ่ง ที่แขวนเชือกไว้ใต้ชายคาเหนือหน้าต่าง แล้วก็กล่าวพึมพำเหมือนกำลังสวดมนต์ มีชายกลางคนคนหนึ่ง หน้าตาหยาบกร้านพร้อมกับมีผ้าพันคอสกปรกพันอยู่ ชายคนนี้มีท่าทางเหมือนคนสิ้นหวัง หมดอาลัยตายอยากในชีวิต แต่ก็ยังเดินแจกโปสการ์ด 3 ใบที่ยังไม่ใช้แก่ทุกคน พลางพูดว่า “อย่ารีรอรีบ ๆ เขียนจดหมายส่งข่าว

แก่คนที่เราห่วงเราเร็ว ๆ เกอะ”

บนถนนหลวงจากโคอิ ไปยังฟุรุเอะ

...ดุนันชิ มือะไรพิลึกก๊วยที่นั่น มันเป็นเพียงร่างแต่มีใบหน้า มือ และเท้าอยู่ครบถ้วนเหมือนกับหุ่นดินปั้น แล้วก็มีเสื้อฟางห่อรอบ ๆ บริเวณตะโพก มันอาจเป็นหุ่นกระต่ายอึดก็ได้นะ แต่คุณนายโอะทิมะค้านว่า “พวกเอ็งคิดว่า มันเป็นหุ่นโลกาที่ชาวบ้านทำขึ้นแล้วมีคนซื้อมาจากหมู่เกาะทางใต้ซะหรือ” คุณนายมิมะหยิกล้อขึ้นบ้างว่า “ข้าว่ามันเป็นหุ่นซึ่งจากร้านสรรพสินค้าที่ค่าละเพราะคว้นจากระเบิดนั่นมันหรืออะไรทำนองนั้นมากกว่า” แต่คุณนายโคอิแย้งว่า “ข้าว่าไม่ใช่ที่พวกเอ็งคิดหรอก ข้ากลับเห็นว่ามันเป็นมนุษย์จริงๆที่ถูกเผาเกรียมดำเป็นตะโกมากกว่า”

นี่คือบันทึกสั้น ๆ ได้จากบันทึกส่วนตัวของยะสุโอะ

จากเหตุการณ์วันที่ปรมาณูลงที่ฮิโรชิมะ ยะสุโอะแม้จะไม่ได้อยู่ตรงที่เกิดเหตุโดยตรงก็ตาม หล่อนก็เป็นเหยื่อรายหนึ่งของกัมมันตภาพรังสี ความทนทุกข์ทรมานเจ็บปวด จากเคราะห์กรรมอันนี้ มีเหลือคณานับกว่าจะบรรยายเป็นตัวอักษรได้ ดังในบันทึกที่ชิเงะมะทสึเขียนเกี่ยวกับยะสุโอะในบทที่ 17 ว่า

...กลางเดือนสิงหาคมนำอากาศที่ร้อนอบอ้าวติดปกติมายังหมู่บ้าน โคะตะเคะ และก็เป็นที่นี่ที่ประจักษ์ชัดแก่ผู้พบเห็นว่า อาการของยะสุโอะก็มีแต่จะแยลงทุกทีแทบจะไม่มี ความหวังเหลืออยู่เลยก็ว่าได้ หล่อนบ่นโอดครวญถึงเสียงก้องในหู รู้สึกไม่ย่อยอาหาร เหมร้างหลดมากทุกครั้ง ที่หล่อนหิวผม และแค้นสีแดงบนเหงือกก็เห็นชัดขึ้นทุกที หมอคูชิซึกิวินิจฉัยว่าหล่อนคงเป็นโรคเหงือกอักเสบ...

...หล่อนผ่ายผอมซีดเซียว ริมฝีปากแห้งผาก ตกสะเก็ดจนเป็นสีเดียวกับผิวหนัง เล็บของหล่อนคล้ำหมองเหมือนสีโคลน...

วันหนึ่งชิเงะมะทสึขอดูข้างในปากของหล่อน เขาพบว่าฟันส่วนหน้าของหล่อนหายไปหมด แม้ว่าจะมี

รากฟันอยู่ข้างก็ตาม จากการหลุดร่วงของฟันของหล่อน ทำให้มีผลต่อฟันทุกซี่ ตลอดจนรากฟัน และทุกส่วนในปากของหล่อน ซ้ำร้ายตอนนี้นั้นก็หักและกินลึกเข้าไปจนถึงรากฟันและเหงือก เหงือกของหล่อนบวมและมีเลือดสด ๆ ไหลออกมาตลอดเวลา การบ้วนปากด้วยสารละลายกรดบอริกไม้อาจจะระงับเลือดที่ไหลออกมานั้นได้ พอหล่อนหุบปากลึกพริกก็จะมีเลือดเป็นเส้นสีแดงเรียวบางค่อย ๆ จับตัวเป็นรูปร่างขึ้นตามแนวริมฝีปากที่บรรจบกัน

ฝีใหม่สองหัวก็เริ่มโตขึ้นที่กันของหล่อน และโตขึ้นทุกที และเริ่มขยายลามเหมือนกับไม้เลื้อยในสวนที่กำลังเลื้อยเข้าหากันทุกที ฝีหัวเก่าก็ถูกตัดออกจนหมด แต่แผลที่เป็นฝีก็ยังไม่หายสนิท เนื้อตรงที่เป็นฝียังคงแดงกำและพองเหมือนแดงโมแตก ผิวหนังรอบ ๆ ก็เป็นสีเน่าคล้ำ น้ำเงินแกมเขียว

ผู้เขียนคิดว่าแม้ผู้อ่านที่ไม่ได้อ่านแปลคำจนหมดเล่ม เพียงแค่อ่านบันทึกเหตุการณ์ส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในระเบิดนิวเคลียร์ที่ฮิโรชิมาครั้งนั้นที่ผู้เขียนหยิบยกมาประกอบ ผู้เขียนก็คิดว่า ท่านผู้อ่านและทุกคนก็คงจะไม้อยากให้เหตุการณ์เช่นนั้นเกิดขึ้นอีก เพราะนี่เป็นเพียงความสลดสยอง ความขยะแขยงน่ากลัวที่เกิดจากการอ่านบันทึก

เหตุการณ์ในตอนนั้นเท่านั้น แต่สำหรับผู้เขียนภาพผู้เคราะห์ร้ายที่ผู้เขียนเห็นมาด้วยตาตนเองเมื่อ 10 ปีที่แล้วที่พิพิธภัณฑ์ของฮิโรชิมา มันเป็นภาพที่ไม่อยากคิดว่า เป็นผลผลิตของมนุษย์ด้วยกันเอง แต่มันก็เกิดขึ้นแล้ว ดังนั้น ผู้เขียนจึงใคร่ขอวิงวอนเนื่องในโอกาสที่ว่า ปีค.ศ. 1986 ซึ่งเป็นปีสันติภาพสากลนั้น ผู้เขียนอยากขอให้ทุกท่านที่ยังโชคดีไม่ต้องประสบเคราะห์กรรมแบบชาวญี่ปุ่นที่ล้มรระเบิดนิวเคลียร์มาแล้ว จงรวมตัวกันรักษาสันติภาพน้อย ๆ ที่ยังเหลืออยู่ในปัจจุบันให้จรรโลงต่อไป โดยการต่อต้านการผลิตอาวุธทุกรูปแบบ รวมทั้งโครงการสตาร์วอร์อันเหลวไหลที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกากำลังชักชวนให้คนเห็นด้วย เพื่อจะได้ไม่เกิดหายนะอีกครั้งหนึ่งแบบที่ฮิโรชิมาถูกล้อมด้วยระเบิดนิวเคลียร์อีก และเพื่อให้คำขวัญที่ว่า “No More Hiroshima” หรือ “ขออย่าให้มีฮิโรชิมาอีกเลย” เป็นเพียงคำกล่าวลอย ๆ ที่เราฟังกันจนชินหู โดยไม่ตระหนักถึงอันตราย ความหายนะ และความอับอายของมวลมนุษยชาติที่จะตามมา ถ้าเกิดมีเหตุการณ์แบบฮิโรชิมาอีกครั้งหนึ่ง มนุษย์ก็คงไม่ต้องมาทนทุกข์ทรมานเช่นในคราวระเบิดนิวเคลียร์ที่ฮิโรชิมาอีก เพราะมนุษยชาติคงจะสูญพันธุ์อย่างแน่นอน

